

N:o 43.

Af Herr Ola Andersson: Angående anslag till föreläsningar för arbetsklassen i de större städerna.

Oaktadt de stora uppoffringar, statsverket gör för undervisningsväsendet i vårt land i alla rigtningar, och oaktadt de ytterligare fordringar i detta hänseende, som för närvarande äro under pröfning och utredning, men som också mana till anordningar, ledande till besparingar, vågar jag likväl göra framställning om ett nytt bidrag från statens sida på detta område i förhoppning att det skall vara väl använda penningar och för öfrigt af mycket ringa dimensioner.

Den ojemförligt största delen af landets barn, som i folkskolan har att inhemta sitt kunskapsmått, har ock dermed slutat sin skolundervisning, med undantag af en jemförelsevis mindre del, som kan finna väg till fortsättnings- eller folkhögskolor. Om ock mången, med rätt eller orätt, hyser den åsigten, att den undervisning, som sålunda står alla till buds i folkskolan, kan i allmänhet för det stora flertalet och särskildt för arbetsklassen vara tillräcklig (många äro dock till följd af försummad skolgång eller mindre väl ställda anordningar i andra afseenden säkerligen rätt klen rustade, då de på egen hand skola reda sig i lifvet), så lär dock ej af någon böra eller kunna förnekas, att tillfällen till god undervisning äfven efter skoltiden, lämpad för de åhörare och deltagare, för hvilka den är afsedd, kunna vara både nyttiga och förädlande; i alla händelser kan den tid, som härtill användes, mycket sämre förspillas.

De försök, hvilka i sådant hänseende gjorts i Stockholm med Arbetareinstituet, som meddelar undervisning under åtta månader årligen alla aftnar i veckan och som besökes af flera hundrade arbetare; i Malmö, der likaledes sedan innevarande års början en förening föranstaltar fortgående föreläsningar, besökta af större antal än man väntat, samt i Örebro, Gefle och Upsala,

der åtminstone förberedelser göras i samma syfte, visa huru arbetsklassen med lif och intresse omfatta de tillfällen, hvilka sålunda erbjudas den till nyttig och förädlande undervisning och sysselsättning.

Den mängd af fabriks- och handtverksarbetare, som i städerna uppväxer eller från landet inflyttar och lefver utan stödet af hem- och familjlif, och af hvilka många kanske i barndomen jemväl saknat förmånen af ett godt och vårdande hem, behöfver i sanning väl att under den från arbete lediga tiden kunna vända sig till något, som drager dem från lockelser och frestelser till hvarjehanda laster. Jag vet väl att detta är blott *ett* bland de medel, som i detta hänseende kunna främja arbetsklassens bästa och dermed äfven samhällets; andra torde böra dels af kommunerna sjelfva och dels af den enskilda människokärleken omhändertagas, och i alla händelser utesluter ej det ena goda det andra.

I de många mindre städerna i vårt land lärer det svårligen låta sig göra att skaffa föreläsare och få ett åhörareantal, som någorlunda motsvarar kostnaderna; men der lärer ock behovet kunna fyllas med fortsättnings- och aftonskolor. I de större åter, med en betydligare arbetspersonal, är förhållandet helt annorlunda.

För att i dessa senare befordra inrättande och uppehållande af dylika läroanstalter hade jag tänkt mig, att staten endast skulle lemna ett begränsadt bidrag, under vilkor: att kommuner och enskilda tillskjuta minst lika mycket, att anstaltens angelägenheter vårdas af en styrelse, som antager föreståndare och lärare, att föreläsningarne ordnas regelbundet visst antal timmar i veckan under 5—8 månader och i väl ordnade föreläsningkurser, äfvensom att anstalten förfogar öfver kunniga och dugliga, för denna undervisning lämpliga lärarekrafter samt tillräcklig och passande undervisningsmateriel.

I öfrigt lära dessa föreningar och inrättningar böra få ordna sig fritt efter olika förhållanden, på samma sätt som med folkhögskolorna på landsbygden skett; och utvägar lära lika litet här som i fråga om folkhögskolorna för Kongl. Maj:t saknas att t. ex. genom årsredogörelser och genom kommunernas bidragande med anslag förvissa sig om läroanstalternas gagnande verksamhet.

Med fäst afseende på kostnaderna för föreståndare och föreläsare, lokal och materiel m. m., bör för en under 5—8 månader med 5 à 7 föreläsningar i veckan fortgående undervisning ett statsunderstöd till hvarje af högst 3,000 kronor kunna gifvas och för mindre undervisningstid i förhållande derefter. För det i hufvudstaden inrättade Arbetareinstitutet, hvilket redan anordnat en filial och ytterligare lärer komma att inrätta ännu en sådan och sålunda i sjelfva verket utgör flera undervisningsanstalter, ehuru under samma

styrelse, torde alltså staten böra efter ofvannämnda grunder bidraga med åtminstone 5,000 kronor, derest anstalten fortfar att göra sig förtjent af vitsord om gagnande verksamhet.

Med stöd af det anförda får jag vördsamt föreslå:

att Riksdagen beviljar och ställer till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 20,000 kronor att utdelas såsom uppmuntran och understöd åt undervisningsanstalter eller föreningar, som i de större städerna bereda och anordna regelbundna föreläsningskurser för arbetsklassen, på de grunder och med de vilkor, som i det föregående af motionen äro utvecklade.

Stockholm den 27 Januari 1883.

Ola Andersson.

N:o 44.

Af Herr J. P. Nilsson: Angående ändring af § 11 i Kongl. Förordningen angående kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862.

Under återopande af de motiv, jag i min vid föregående årets riksdag under N:o 55 väckta motion anförde, tager jag mig härmed friheten ånyo föreslå, det Riksdagen för sin del ville besluta:

att § 11 i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet måtte få den förändrade lydelse, att röstvärdet skall beräknas efter det en hvar åsatta fyrktal; dock må ej någon utöfva rösträtt för större antal röster, än som